

Sviatok VŠETKÝCH SVÄTÝCH alebo obyčajný kult smrti?

Rím - Vatikánski archeológovia odkryli pod druhou najväčšou bazilikou v Ríme sarkofág, v ktorom sa pravdepodobne nachádzajú **pozostatky apoštola Pavla**... „Naším cieľom bolo znova odhaliť pozostatky hrobky z liturgických dôvodov, **aby mohli byť uctievané** a boli viditeľné,“ uviedol tento týždeň Giorgio Filippi, vedúci projektu v Bazilike sv. Pavla za hradbami.

Sviatku všetkých svätých v prvých storočiach žiadnu zmienku, pretože jednoducho neexistoval. Prvá zmienka o slávení pamätných dní na počesť katolíckych svätých sa objavuje až niekedy v VII. storočí. Priamym predchodcom tohto sviatku je *Spomienka na všetkých kresťanských martýrov*, aj keď sa prvé zmienky o nej podľa sv. Jána Zlatoústeho objavujú tiež až v IV. storočí.

Slávnosť všetkých svätých zaviedol do cirkvi pápež *Bonifác IV.* Z rímskeho *Pantheonu*, čiže „*Chrám všetkých bohov*“, postaveného medzi rokmi 27-25 pred Kristom, dal vyhádať pohanské modly a medzi rokmi 608 a 610 stavbu zasvätil Panne Márii a všetkým svätým mučeníkom. *Pápež*

pohanskej mytológie, keď sa na pohanskú (zväčša keltskú) legendu jednoducho obliekol kresťanský šat. Tak sa napríklad z keltskej bohyně Brighidy stala sv. Brigitta a z pôvodne pohanskej mytológie sa stala „svätá“ legenda. Obdobný prípad sa stal aj so sv. Jurajom, ktorý podľa legendy zabil draka. Na jeho počesť sa vystavilo množstvo kostolov, vznikli sochy aj maľby a na získanie jeho relikvií sa viedli mnohé vojny. Meno sv. Juraja po mnohé storočia vzývali počas bojov a vojen, pomenovávali sa po ňom mestá i obce (napr. Svätý Jur pri Bratislave) a až do dnešných dní je vyhlásený za oficiálneho patróna Anglicka. Historické výskumy však zistili, že sv. Juraj vlastne nikdy neexistoval, ale v jeho osobe bola

Záber na cintorín

Keďže v tomto štvrtroku sú dva sviatky, ktoré úzko súvisia so smrťou, resp. mŕtvymi – Sviatok všetkých svätých a Pamiatka zosnulých, nebude našim cieľom vyjadriť sa k tomu, či pozostatky boli nájdené, ale budeme pátrať po tom, čo sa to vlastne v týchto dňoch oslavuje a čo hovorí Božie Slovo o uctievaní mŕtvych.

Sviatok všetkých svätých

Keďže pôvodná kresťanská prax odmietala všetky sviatky idúce proti zjaveniam Biblie, nenájdeme o

Gregor III. (neslávne známy aj zavedením kultu svätých obrázkov) v roku 731 nariadil slávenie všetkých svätých v Ríme každý rok 1. novembra a v rímskej Bazilike sv. Petra vysvätil kaplnku postavenú na počesť všetkých svätých. V roku 837 pápež *Gregor IV.* rozšíril sviatok na celú cirkev. Prvý november bol však všeobecne prijatý až v XII. storočí.

Mnohé z legiend o svätých sa však neskôr preukázali ako nevierohodné, bez historického podkladu, či jednoducho pretransformované z

Mozaika sv. Juraja

živená jedna pôvodne pohanská legenda. Aj kvôli týmto zisteniam ho pápežská rada v roku 1969 vyčiarkla zo zoznamu svätých. Podobne z toho zoznamu odstránili sv. Krištofa a ďalších 180 „svätých“.

Ossárium v Kostniciach

Raketový vzostup Sviatku všetkých svätých však začal až v období protireformácie, po *Tridentskom koncile*. Keďže medzi protestantmi tieto zvyky neboli časté (v tom období sa ešte snažili dodržiavať len sviatky súvisiace s Bibliou, Kalvin dokonca považoval za nevhodné aj označovanie hrobov), rekatolizátori zaútočili na city veriacich za účelom ich opätovného návratu do katolíckeho stáda.

Cintoríny sa väčšinou stavali v blízkosti kostola. Keďže obe tieto „inštitúcie“ mali k sebe blízko, nemôžeme sa čudovať, že jedna ovplyvnila druhú. Kým si katolicizmus urobil monopol na pohreby, mŕtvi sa "rozšantili" v kostoloch. Kde sa len v katolíckom kostole pozrieš, všade nájdeš niečo, čo súvisí s mŕtvymi – od spomienkových predmetov, cez relikvie, až po telá zosnulých svätých vystavených v akomsi "bizarnom akváriu". V rožňavskej katedrále Nanebovzatia Panny Márie sú vystavené pozostatky mučeníka sv. Neita, ktoré v r. 1835 daroval pápež Gregor XVI. Kult mŕtvych medzi františkánmi a jezuitmi, zmiešaný s

prehnanou až fanatickou poslušnosťou nadriadeným, nabral také obľudné rozmery, že kostoly sa zmenili na skladiská kostí predkov. Jedným z najvypuklejších príkladov je *Ossárium v Kostniciach* pri Kutnej Hore v Čechách, ktorého kostol je vyzdobený všetkými druhmi originálnych ľudských kostí, spojených do rôznych predmetov, napr. luster, svietniky, stojany, držiaky a pod.

Pamiatka zosnulých

Praktizovanie tohto sviatku začali v roku 998 benediktínski mnisi z kláštora v Cluny. Podľa katolíckeho podania je Všetech svätých sviatkom všetkých katolíckych svätých, ktorí sa

Kláštor v Cluny

za svoj príkladný pozemský život dostali do Neba, kým pri Pamiatke zosnulých (oslavuje sa 2. novembra) sa pripomínajú ostatní veriaci, ktorých duše sa trápia v *Očistci*. Ale musím podotknúť, že ako kult mŕtvych svätých, tak ani učenie o *Očistci* nie je v súlade s Bibliou. Práve preto všetky biblické kresťanské hnutia už od XII. storočia odmietli obe tieto učenia – valdenskí, Wycliffovi učenci (Lollardi) ako aj husiti, a už nehovoriac o protestantizme a reformácii, ktoré otriasli celou Európou. K nim sa, samozrejme, pridali aj modernejšie prebudenia, letnično-charizmatické hnutie nevynímajúc. Z vyššie uvedeného vyplýva, že ani jeden z týchto

sviatkov nemá opodstatnenie ani v Biblii, ani vo zvykoch prvých apoštolov. V skutočnosti ide o viditeľné prežitie tvrdej pohanskej tradície.

Biblia kategoricky zakazuje smútok spojený s bezbrehými a životu protirečiacimi praktikami, vid' napr. 3M.19.28, Mt. 14.1. Dokonca aj dotyk s mŕtvym telom znečistil človeka. Z toho dôvodu sa napríklad ani kňazi počas doby vykonávania služby nemohli dotknúť mŕtveho tela. Výnimku tvorili len priami príbuzní. Obdobný zákaz platil aj pre návštevu cintorínov. Za všetkým tým nestojí nedostatok úcty voči mŕtvym, naopak, ide o prejavovanie úcty živým, právo – dokonca povinnosť – uprednostniť život pred smrťou. Apoštol Pavol upozorňuje veriacich v *Tesalonikách*: „*Ale nechceme, bratia, aby ste nevedeli o tých, ktorí zosnuli, aby ste sa nermútili ako aj ostatní, ktorí nemajú nádeje. Lebo ak veríme, že Ježiš zomrel i vstal z mŕtvych, tak i Bôh tých, ktorí zosnuli, skrze Ježiša privedie s ním.*“ (1Tes. 4.13-14). Nie z nenávisťi písal Pavol, aby upriamili svoju pozornosť z beznádejnej, smutnej ponurosti na praktizovanie viery vo vzkriesenie! Všetech svätých sviatku však Ježiš po svojom vzkriesení zvíťazil nad smrťou a každý jeden veriaci kresťan má nádej, že sa to stane aj s ním, ako to napísal aj Korinťanom:

„*Lebo jako v Adamovi všetci zomierajú, zrovna tak i v Kristovi všetci budú oživení.*“

1 Kor. 15.22

Zdroje:

- Katechizmus Rímskokatolíckej cirkvi
- „Lumen Gentium“ – dokument II. vatikánskeho koncilu
- FILIT – Otvorená filozofická encyklopédia © 1999, <http://www.fmph.uniba.sk/filit>
- internet

Róbert Vysocký